Annu Matula
Henley Business School, Finland
Pohjoisesplanadi 35 E
00100 Helsinki
Finland

14 February 2022

LAUSUNTO

Eduskunnan verojaosto on pyytänyt kirjeellään 8.2.2022 (HE 4/2022 vp.) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 40 §:n muuttamisesta.

Esitän lausuntonani kunnioittaen seuraavan.

Hallituksen esityksessä 4/2022 vp. ehdotetaan, että arvonlisäverolain 40 §:n mukaista verottoman koulutuspalvelun määritelmää muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin nimenomaisesti koulutuspalvelun lain nojalla järjestämisellä ja lain nojalla avustamisella tarkoitettavan *Suomen lain* mukaista järjestämistä ja avustamista. Koulutuspalvelujen arvonlisäverokohtelua arvioitaisiin siten *Suomen lainsäädännön* mukaisin perustein.

Koulutuspalvelujen arvioinnin sitominen Suomen lainsäädäntöön ei näkemyksemme mukaan ole enää perusteltua globaaleilla koulutusmarkkinoilla. Korkeakoulututkintojen yhteismitallisuus on taattu Euroopan maantieteellisellä alueella siten, että 47 eurooppalaista valtiota on sitoutunut nk. Bolognan prosessiin[1].

Ehdotamme, että arvonlisäverolain 40 §:ää muutetaan siten, että *kaikki yliopisto- tai korkeakoulututkintoon johtava koulutus vapautetaan arvonlisäverosta*. ”Koulutuspalvelulla tarkoitetaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, korkeakouluopetusta sekä taiteen perusopetusta, jota valtion lain nojalla järjestetään tai jota valtion lain nojalla avustetaan valtion varoin. *Tässä pykälässä tarkoitettuja koulutuspalveluita ovat esimerkiksi kaikki yliopisto- ja korkeakoulututkintoon johtava koulutus….”*. Tällöin kaikkia tutkintoja kohdeltaisiin yhdenvertaisesti ja neutraalisti arvonlisäverotuksessa.

[1] https://sv.wikipedia.org/wiki/Bolognaprocessen

Hallituksen esityksen mukaan arvonlisäverolain 40 §:n määritelmään otettaisiin kuitenkin erittäin poikkeuksellisten tilanteiden varalta säännös, jonka mukaan koulutuspalvelulla tarkoitetaan myös vastaavaa, *toisen jäsenvaltion* lainsäädännön nojalla järjestettävää tai avustettavaa koulutusta, joka kilpailee Suomen lain nojalla järjestettävän tai avustettavan verottoman koulutuksen kanssa eikä kilpaile Suomessa verollisesti myytävien koulutuspalvelujen kanssa. Muutoksilla on tarkoitus parantaa Euroopan unionin oikeuden mukaisen neutraliteettiperiaatteen toteutumista.

Hallituksen esityksen perusteluissa ei avata tarkemmin sitä, milloin kysymyksessä voisi olla erittäin poikkeuksellinen tilanne. Näkemyksemme mukaan poikkeus on oikeansuuntainen, mutta riittämätön, sillä kaikki yliopisto- ja korkeakoulututkintoon johtava koulutus tulisi vapauttaa arvonlisäverosta.

Koulutuspalvelujen arvonlisävero yksityishenkilöiden maksettavaksi

Hallituksen esityksen hyväksyminen muuttaisi ulkomaisten[2] yliopistojen ja korkeakoulujen Suomessa tarjoamat tutkinnot arvonlisäverollisiksi. Arvonlisäverollisuus olisi ristiriidassa elinikäisen oppimisen, korkeakoulutettujen määrän ja työperäisen maahanmuuton lisäämistavoitteen kanssa.

Useat Suomen työmarkkinoilla toimivat ja tänne pyrkivät yksityishenkilöt, joilla ei vielä ole ylempää korkeakoulu- tai yliopistotutkintoa, pyrkivät kohottamaan osaamispääomaansa suorittamalla tutkinnon korkeatasoisessa ulkomaisessa korkeakoulussa tai yliopistossa. Osa näistä henkilöistä on työttömiä tai irtisanomisuhan alla. He maksavat yleensä tutkintonsa itse pankista otetulla lainalla, eivätkä saa he saa aikuiskoulutustukea tai valtion takaamaa opintolainaa. Tutkinnon arvonlisäveron alaisuus (+ ALV 24 %) vähentäisi tällaisten yksityishenkilöiden mahdollisuuksia suorittaa ulkomaisten korkeakoulujen ja yliopistojen tarjoamia tutkintoja Suomessa. Osa joutuisi luopumaan tavoitteestaan kohottaa osaamispääomaansa ja työmarkkinakelpoisuuttaan.

Tutkintoon johtava koulutus on vapautettu arvonlisäverosta lähes kaikissa muissa Euroopan valtioissa. Osa suorittaisi arvonlisäverosta vapautetun tutkinnon ulkomailla eikä mahdollisesti enää palaisi Suomen työmarkkinoille.

MBA-tutkinnon ja MBA-ohjelman välinen ero Suomessa

Suomessa MBA-tutkinnot ja MBA-ohjelmat on rinnastettu siitä riippumatta, että tutkinto on ylempi korkeakoulututkinto ja että ohjelma on opintokokonaisuus, joka ei täytä ylemmän korkeakoulututkinnon vaatimuksia. Myös hallituksen esityksessä viitataan Verohallinnon ohjeeseen, joka mukaan MBA-koulutusohjelmat ovat yleensä täydennyskoulutusta[3].

Virheellisen rinnastuksen taustalla lienee se, että suomalaisten korkeakoulujen tarjoamat MBA:t (*Master of Business Administration*) ja EMBA:t (*Executive MBA*) ovat Suomen viranomaisten tekemän päätöksen mukaan täydennyskoulutusta, jonka suorittamisen jälkeen opiskelija ei ole suorittanut ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai yliopistotutkintoa, vaan tietyn opintokokonaisuuden.

[2] Pl. tilanteet, joihin sovellettaisiin erittäin poikkeuksellisia tilanteita koskevaa poikkeusta.
[3] Ks. HE 4/2022 vp., 6.

Lähes poikkeuksetta Euroopassa yliopistojen tarjoamat MBA:t (*Master of Business Administration*) ja EMBA:t (*Executive MBA*) ovat sen sijaan tutkintoja. Näiden suorittamisen jälkeen opiskelija on suorittanut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon, joiden yhteismitallisuus on taattu Bolognan prosessissa. Tutkintoja valvotaan kansallisten viranomaisten toimesta[4].

Ulkomaisen yliopiston tarjoaman MBA-tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelija voi hakea Opetushallitukselta rinnastamispäätöksen suomalaiseen ylempään korkeakoulu- tai yliopistotutkintoon[5]. Rinnastamispäätökset tehdään ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain[6] nojalla. Näitä rinnastamispäätöksiä on myönnetty ainakin Helbus/University of Northamptonin, Henley Business School/University of Readingin sekä Hämeen ammmattikorkeakoulu/University of Hullin MBA-tutkinnoille.

Tutkintoon johtavan MBA:n tai EMBA:n suorittamisen jälkeen opiskelijalla on pätevyys sellaiseen julkiseen virkaan, jossa edellytetään Suomen lainsäädännön nojalla ylempää korkeakoulututkintoa. Valmistunut opiskelija voi myös tutkintoon johtavan MBA:n tai EMBA:n suorittamisen jälkeen hakea jatko-opiskeluoikeutta väitöskirjan tekemiseksi suomalaisissa ja ulkomaisissa yliopistoissa. Suomalaisten korkeakoulujen MBA:ssa ja EMBA:ssa ei ole näitä mahdollisuuksia, koska ne eivät täytä ylemmän korkeakoulututkinnon vaatimuksia (täydennyskoulutusta).

Luovat ratkaisut

Osa suomalaisista korkeakouluista on kehittänyt luovia ratkaisuja, joiden avulla voidaan kiertää suomalaisen tutkintojärjestelmän erikoisuuksia verrattuna muihin maihin. Koulutusjärjestelmämme on perustunut korkeakoulututkinnon maksuttomuuteen useita vuosikymmeniä. Tästä syystä MBA ei voi kuulua viralliseen tutkintojärjestelmään riippumatta siitä, kuinka korkeatasoisesta koulutuksesta olisi tosiasiallisesti kysymys.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu[7] markkinoi master-ohjelmaa, jonka nimi on Master of Business Administration, International Business. Kolmansista valtioista tulevat opiskelijat maksavat opintomaksun, jonka päälle ei lisätä arvonlisäveroa. Suomen yliopistolainsäädännön mukaan Master of Business Administration -tutkinto ei kuitenkaan saisi olla ylempi tutkinto, vaikka kyseinen korkeakoulu myy koulutusta tutkintona. Vastaavia esimerkkejä löytyy mm. Centria-ammattikorkeakoulusta[8] sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta[9].

Myös suomalaisten korkeakoulujen ja yliopistojen tarjoamista MBA-ohjelmista voitaisiin

[4] Esim. Isossa-Britanniassa MBA:n on täytettävä the UK Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA):n asettamat laatuvaatimukset (*the Subject Benchmark Statement for master's Degrees in Business and Management*). Ks. https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/subject-benchmark-statements/sbs-business-and-management-15.pdf?sfvrsn=1997f681_16. QAA on the European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) -järjestön jäsen kuten Suomen FINEEC (*the Finnish Education Evaluation Centre*).

[5] https://www.oph.fi/fi/palvelut/ulkomailla-suoritetun-korkeakoulututkinnon-tason-rinnastaminen

[6] Laki 1385/2015.

[7] https://www.seamk.fi/en/study-with-us/master-degree-programmes/

[8] Tuition fees and scholarships for Master´s degree programmes | Centria

[9] Master of Business Administration, International business management - Xamk

tehdä ylempiä tutkintoja opintosisältöjä täydentämällä. Vaadittavien täydennysopintojen määrä riippuisi MBA-ohjelman tasosta ja laadusta. Kansainvälisen kolmoisakkreditoinnin[10] omaavilta suomalaisilta yliopistoilta[11] vaadittaisin vähemmän täydennysopintoja kuin akkreditointien ulkopuolelle jääneiltä yliopistoilta ja korkeakouluilta.

Kilpailuneutraliteetti

Euroopan komissio on pyytänyt Suomelta selvitystä 21.1.2021 siitä, kohteleeko suomalainen tuomioistuinjärjestelmä epäneutraalisti samanlaisia MBA-koulutusohjelmia riippuen koulutuspalvelun myyjän sijoittautumismaan lainsäädännöstä[12]. Vaikuttaa siltä, että Euroopan komissiolle on annettu kantelussa virheellistä/puutteellista tietoa MBA-ohjelmien ja MBA-tutkintojen ”samanlaisuudesta”.

Myös hallituksen esityksessä rinnastetaan kilpailuolosuhteiden näkökulmasta suomalaisten korkeakoulujen tarjoamat MBA:t ja EMBA:t ulkomaisten kanssa, vaikka niiden välillä on samantyyppisestä nimestä huolimatta merkittävä tasoero. Lausuntoluonnoksessa ehdotettu muotoilu johtaisi syrjivään kohteluun, kun MBA-tutkinnot ja MBA-ohjelmat rinnastettaisiin verotuksessa. Kysymyksessä olisi erilaisten tilanteiden samanlainen kohtelu.

Vaikka hallituksen esitystä perusteellaan kilpailuneutraliteetilla, näkemyksemme mukaan esityksen hyväksyminen lisäisi kilpailun vääristymiä Suomen koulutusmarkkinoilla. Suomi verottaisi lakimuutoksen jälkeen kaikkia Suomen markkinalla toimivien ulkomaisten yliopistojen tarjoamia korkeakoulututkintoja[13]. Se vääristäisi kilpailua ja ajaisi ulkomaiset yliopistot kilpailun kannalta epäedulliseen asemaan.

Helsingissä, 14. päivänä helmikuuta 2022

Annu Matula
Toimitusjohtaja, Henley Business School Finland, Helsinki

Laati

Kristiina Äimä
OTT, VT, LL.M., Helsinki

[10] Kauppakorkeakoulujen tarjoamaa koulutusta arvioidaan kansainvälisesti. Maailmanlaajuisesti noin sata kauppakorkeakoulua eli noin yksi prosentti kaikista kauppakorkeakouluista on saanut kolmoisakkreditoinnin (*triple accrediated*) tärkeimmiltä arvioitsijoilta. Mukana ovat Yhdysvalloista Association to Advance Collegiate Schools of Business (AACSB), Isosta-Britanniasta the Association of MBAs (AMBA) sekä Euroopan unionista the EFMD Quality Improvement System (EQUIS). https://en.wikipedia.org/wiki/Triple_accreditation

[11] Tällä hetkellä Suomessa toimivista kauppakorkeakouluista kolmoisakkreditoituja ovat Henley Business Schoolin ohella Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu sekä Hanken.

[12] Hallituksen esitys, s. 8.

[13] Pl. ne, joihin sovellettaisiin erittäin poikkeuksellisia tilanteita koskevaa poikkeusta.